

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗУ МАЙБУТНЬОГО У СВІДОМОСТІ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ ІНОЗЕМНУ МОВУ

Осіпова Анастасія

студентка 47 групи соціально-
психологічного факультету

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук,
доцент **І. М. Тичина**

Проблема вивчення та дослідження образу майбутнього актуальна у наш час для фахівців різних наукових напрямів: філософів, соціологів, психологів, педагогів та інших. Дослідження образу майбутнього дозволяє визначити межі реального світу людини (її постановки цілей, думок, прагнень) та описати смислове наповнення внутрішнього. Зокрема даною проблематикою займалися фахівці з філософії – Ф. Полак [8], М.О. Бердяєв [3]; зарубіжної психології Ж. Ньюттен [6], К.Г. Юнг [7]; вітчизняної психології – Л.І. Анцифєрова [2], К.А. Абульханова [1].

У нашій гіпотезі стверджується, що існують відмінності у структурі образу майбутнього у свідомості людей, які вивчають та не вивчають іноземну мову, за показниками емоційної насиченості, часової перспективності, змістовності. Для її перевірки ми обрали «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д.О. Леонтьєва (адаптована версія тесту «Мета в житті» Джеймса Крамба і Леонардо Махоліка) [5], морфологічний тест життєвих цінностей В.Ф. Сопова, Л.В. Карпушіної [4] та арттерапевтичні структури «Мое майбутне» і «Світ мого майбутнього».

Дослідження проводилось у березні-квітні 2016 року. У дослідженні брало участь 40 осіб. Серед них 20 осіб, які вивчають іноземну мову для власного професійного становлення, та 20 осіб які не вивчають цілеспрямовано іноземну мову для подальшого майбутнього.

За «Тестом смисложиттєвих орієнтацій» були отримані наступні результати: досліджувані, які вивчають іноземну мову, виділяють для себе найбільш значимі субшкали «Цілі», «Процес», «Локус контролю – життя». Це свідчить про емоційну задоволеність власним життям та можливу реалізацію цілей, які вони ставлять перед собою. Досліджувані, які не вивчають іноземну мову, надають перевагу субшкалам «Процес» та «Локус-контролю – Я», що може свідчити про їх вдоволення життєвими поребами, але не реалізацію особистих цілей у найближчому майбутньому, так як вони віддають

перевагу теперішньому моменту.

За «морфологічним тестом життєвих цінностей» були отримані наступні результати: досліджувані, які вивчають іноземну мову, виділяють для себе такі життєві цінності: розвиток особистості, активні соціальні контакти, особистий престиж, матеріальне положення. Однак життєві цінності досліджуваних, які не вивчають іноземну мову, досить різняться: активні соціальні контакти, досягнення, матеріальне забезпечення. Внутрішні цінності, що є особистісними спрямуваннями людей, які вивчають іноземну мову, включають у себе сферу професійного життя, сферу навчання та сферу захоплення. Внутрішня спрямованість цінностей людей, які не вивчають іноземну мову, включає сферу навчання і освіти та сферу сімейного життя.

Таким чином, досліджувані, які вивчають іноземну мову, націлені на майбутню перспективу в отриманні престижу у професійній діяльності та реалізації поставлених цілей. Тоді як досліджувані, які не вивчають іноземну мову, мають орієнтацію на здобуття освіти та задоволеність сімейним життям.

За результатами арттерапевтичних методик «Моє майбутнє» та «Світ мого майбутнього» було виявлено, що у досліджуваних, які вивчають іноземну мову, присутні образи, які пов'язані з вивченням мови: іноземні країни, міста, національності, бажана робота, подорожі. Малюнки досліджуваних, які не вивчають іноземну мову, містять у собі образи найближчого бажаного майбутнього життєвого шляху: образи навчання, роботи, сім'ї, розваг.

При опитуванні 20 з 20 досліджуваних, які вивчають іноземну мову, зізналися, що бачать теперішнє у сірих кольорах. Для зміни внутрішнього емоційного стану щодо свого теперішнього та можливого майбутнього досліджуваним пропонувалося зобразити на аркуші паперу свій теперішній та майбутній світи. А потім спробувати кожному перетнути межу від сьогодні до майбутнього. Проте тільки 16 з 20 з легкістю перетнули межу майбутнього. 4 досліджувані не відчували впевненості в зображеному майбутньому та не побачили стабільності. Можна припустити, що на це може впливати як особистісні характеристики, так і рівень знання іноземної мови.

Як видно з результатів, гіпотеза підтвердилася: існують відмінності у структурі образу майбутнього у людей, які вивчають та не вивчають іноземну мову. У досліджуваних, які вивчають іноземну мову для професійного становлення, майбутнє вбачається яскравим, перспективним та недалеким. Саме вивчення іноземної мови дозволяє бачити їм реалізацію цілей не тільки в сфері сім'я та

освіта, а й у сфері особистого розвитку та професійного становлення.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. А. Психология личности и время жизни. СПб.: Алетейя, 2001. - 299 с.
2. Анциферова Л. И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуации и психологическая защита // Психологический журнал. – 1994. – № 1. – С. 3–19.
3. Бердяев Н. А. О человеке, его свободе и духовности : избранные труды / Н.А. Бердяев. – Москва: МПСИ, 1999. – 312 с.
4. Карпушина Л.В. Сопов В.Ф., Морфологический тест жизненных ценностей. // Прикладная психология. – 2001 – №4 – С. 9-30.
5. Леонтьев Д.А. Тест смысло-жизненных ориентаций (СЖО). 2-е изд. — М.: Смысл, 2000. — 18 с.
6. Ньюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / под ред. Д. А. Леонтьева. М.: Смысл, 2004.
7. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени / К. Г. Юнг. - СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
8. Polak. F. The image of the Future. Elsevier Scientific Publishing Company Amsterdam, London, New York, 1973. – 320 p.

**ОБРАЗ УЧНЯ МОЛОДШИХ КЛАСІВ У СВІДОМОСТІ УЧИТЕЛІВ ІЗ
РІЗНИМ СТАЖЕМ РОБОТИ**

Попович Діана

студентка 3 курсу соціально-
психологічного факультету

Науковий керівник:

доцент кафедри соціальної та
практичної психології **О.В. Мазяр**

Навчальний процес у початковій школі є не лише передачею знань і умінь від учителя до учня, а й спілкуванням, яке значною мірою залежить від професійної позиції педагога. Важливою складовою такого спілкування є образ учня у свідомості вчителя. Формування уявлення щодо учня, опосередковане у педагога стихійно сформованою концепцією особистості, яка детермінує сукупністю засвоєних ним відповідних наукових (частіше побутових) уявлень, вікових, соціальних, статевих, професійних та інших стереотипів, аналізом результатів власної практики взаємодії з учнями та іншими людьми тощо. На рівні свідомості ця концепція –